

REGELS EN RICHTLIJNEN VAN DE EXAMENCOMMISSIE VAN DE FACULTEIT RECHTSWETENSCHAPPEN

Artikel 1 - toepassingsgebied

Deze regels en richtlijnen zijn van toepassing op de tentamens en de examens in alle opleidingen van de faculteit, hierna te noemen: de opleidingen.

Artikel 2 - begripsomschrijving

In deze regels en richtlijnen wordt verstaan onder:

- a. examencommissie: de examencommissie in de zin van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek, voor alle opleidingen van de faculteit;
- b. examenregelingen: de onderwijs- en examenregelingen voor de opleidingen;
- c. examinandus: degene die zich onderwerpt aan een tentamen of examen;
- d. examiner: het door de examencommissie aangewezen lid van het personeel dat met het verzorgen van het onderwijs in de desbetreffende onderwijseenheid is belast danwel een door de examencommissie aangewezen deskundige van buiten de instelling;
- e. examen: de verzameling met goed gevolg afgelegde tentamens in de tot een opleiding behorende onderdelen, eventueel aangevuld met een onderzoek van door de examencommissie aangewezen examinatoren naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus;
- f. tentamen: onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student op het gebied van een onderdeel, alsmede de beoordeling van de resultaten van dat onderzoek; een tentamen kan bestaan uit een aantal verschillende toetsen;
- g. toets: een deelonderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden op het gebied van een onderdeel, alsmede de beoordeling van de resultaten van het deelonderzoek;
- h. student: degene die is ingeschreven aan de universiteit voor het volgen van het onderwijs en/of het afleggen van de tentamens en de examens van de opleiding;

Artikel 2a – taak, werkwijze en benoeming van leden en voorzitter van de examencommissie

1. De examencommissie heeft onder andere tot taak het borgen van de kwaliteit van de tentamens en examens. Zij stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden en verstrekt dit verslag aan de decaan.
2. Indien een student bij de examencommissie een verzoek indient waarbij een examiner betrokken is die lid is van de examencommissie, neemt de betrokken examiner geen deel aan de behandeling van het verzoek.
3. Gehoord de leden van de examencommissie benoemt de decaan de voorzitters van de departementen tot lid van de examencommissie. Gehoord de leden van de examencommissie kan de decaan één of meerdere externe deskundigen benoemen tot lid van de examencommissie. Gehoord de leden van de examencommissie benoemt de decaan de voorzitter van de examencommissie.

De directeur van de faculteit treedt op als secretaris van de examencommissie.

Artikel 3 - vaststelling uitslag examen

De examencommissie stelt de uitslag van het examen vast.

Artikel 4 - cum laude/met genoeg

1. Als een student uitmuntend of met genoeg heeft gepresteerd, wordt een judicium toegekend.

Bachelor

2. Een bachelorstudent heeft uitmuntend (cum laude) gepresteerd als hij/zij gemiddeld over alle onderdelen van het examen een cijfer van ten minste 8 heeft behaald en voor het eindvak (bij Fiscaal recht: het Oefenhof) een cijfer van ten minste 8.
3. Een bachelorstudent heeft 'met genoeg' gepresteerd als hij/zij gemiddeld over alle onderdelen van het examen een cijfer van ten minste 7,5 heeft behaald en voor het eindvak (bij Fiscaal recht: het Oefenhof) een cijfer van ten minste een 7,5.
4. Bij de bepaling van het gemiddelde wordt de studielast per onderdeel meegewogen.
5. Er wordt geen judicium toegekend als aan de student vrijstellingen zijn verleend ter waarde van 60 ECTS of meer.

Master

6. Een masterstudent heeft uitmuntend (cum laude) gepresteerd als hij/zij gemiddeld over alle onderdelen van het examen een cijfer van ten minste 8 en geen cijfer lager dan 7 heeft behaald en voor de masterthesis een cijfer van ten minste 8.
7. Een masterstudent heeft 'met genoeg' gepresteerd als hij/zij gemiddeld over alle onderdelen van het examen een gemiddeld cijfer van ten minste 7,5 heeft behaald en voor de masterthesis een cijfer van ten minste een 7,5.
8. Bij de bepaling van het gemiddelde wordt de studielast per onderdeel meegewogen.
9. Er wordt geen judicium toegekend als aan de student vrijstellingen zijn verleend ter waarde van meer dan 20% van het totaal aantal ECTS van de master.
10. De student die in het studiejaar 2007-2008 of eerder voor het eerst heeft ingeschreven voor een bacheloropleiding van de faculteit en vóór 1 september 2011 het bachelorexamen behaalt verkrijgt het judicium conform de oude regeling.
11. De student die in het studiejaar 2007-2008 of eerder voor het eerst heeft ingeschreven voor een masteropleiding van de faculteit en vóór 1 september 2009 het masterexamen behaalt verkrijgt het judicium conform de oude regeling.

De oude judiciumregeling luidt als volgt:

1. *Indien een examinandus een examen heeft gehaald, wordt het predikaat 'cum laude' verleend indien hij voor alle examenonderdelen gemiddeld ten minste het cijfer acht (8) heeft behaald.*
2. *Indien een examinandus een examen heeft gehaald, wordt het predikaat 'met genoeg' verleend indien hij voor alle examenonderdelen gemiddeld ten minste het cijfer zeven (7) heeft behaald.*
3. a. *In afwijking van het bepaalde in het eerste en het tweede lid wordt geen predikaat verleend indien een examinandus voor meer dan de helft van de onderdelen van het examen is vrijgesteld.*
b. *Indien in het kader van de overgangsregeling van artikel 44 lid 3 van de Onderwijs- en ExamenRegeling van de bacheloropleidingen een vrijstelling wordt verleend voor een onderdeel van het Bachelor- en/of het Masterexamen telt voor het behalen van het predikaat het cijfer mee dat is gehaald voor het tentamen in het onderdeel op grond waarvan de vrijstelling is verleend.*
4. *In zeer uitzonderlijke gevallen kan de examencommissie een predikaat verlenen bij een gemiddelde dat afwijkt van de in lid 1 en 2 genoemde gemiddelden.*

Artikel 5 - aanmelding tentamens en examens

1. Deelname aan tentamens staat slechts open voor de student die zich op de voorgeschreven wijze tijdig heeft aangemeld.
2. Aanmelding voor een schriftelijk af te nemen toets of tentamen dient te geschieden vóór de datum en op de manier die bij de aanvang van het studiejaar bekend zijn gemaakt.
3. Aanmelding voor de mondeling af te nemen tentamens dient te geschieden door inzending/inlevering bij Centrale Studentenbalie van het daarvoor bestemde formulier of in overleg met de examinator.

4. Om tot een afsluitend examen te kunnen worden toegelaten moet de examinandus ten minste drie weken voor de gewenste afstudeerdatum het daarvoor bestemde formulier, alsmede de vereiste overige bescheiden inleveren bij de Centrale Studentenbalie.
5. Indien de organisatie van het tentamen het toestaat, kunnen aanmeldingsformulieren die na de uiterste aanmeldingsdatum zijn ontvangen nog in behandeling worden genomen. In dat geval dient de student administratiekosten te betalen. De examencommissie bepaalt op verzoek van de examiner of de organisatie van het tentamen te late aanmelding toestaat..

Artikel 6 - surveillance

1. Het toezien op het surveilleren bij het afleggen van schriftelijke toetsen en tentamens maakt deel uit van de onderwijstaak van de vakgroepen. De vakgroepen wijzen een verantwoordelijke docent aan voor het tentamen als contactpersoon voor de surveillant. De naam en het telefoonnummer van de contactpersoon worden vermeld op het voorblad van de toets of het tentamen.
2. De secretaris van de examencommissie stelt in overleg met de centrale studentenadministratie van de universiteit het surveillancerooster voor de schriftelijke toetsen en tentamens op.
3. Het surveillancerooster is bindend. Een contactpersoon die verhinderd is, dient zelf zorg te dragen voor een vervanger, hetgeen hij uiterlijk 24 uur voor aanvang van de toets of het tentamen aan de centrale studentenadministratie van de universiteit meldt.
4. De contactpersonen treden op vanwege de examencommissie of examiner.

Artikel 7 - regels voor de examinandus/fraude

1. Examinandi die meer dan een half uur te laat zijn bij een schriftelijk tentamen wordt de toegang tot het tentamen geweigerd.
2. De examinandus is verplicht zich op verzoek van of vanwege de examencommissie of examiner te legitimeren. Tevens dient hij zijn oproep op verzoek te tonen. Bij een schriftelijk tentamen of toets dient hij de presentielijst te tekenen.
3. Aanwijzingen van de examencommissie of de examiner, die voor de aanvang van het tentamen of de toets zijn gepubliceerd, alsmede aanwijzingen die tijdens het tentamen of de toets en onmiddellijk na afloop daarvan worden gegeven, dienen door de examinandus te worden opgevolgd. In elk geval zijn de surveillanten bevoegd aanwijzingen te geven en controles te verrichten ter bevordering van de goede gang van zaken tijdens het tentamen of de toets. De examinandus is verplicht op aanwijzing van de surveillant materiaal dat hij tijdens het tentamen onder bereik heeft aan hem te overhandigen. Dit materiaal wordt, na door de desbetreffende surveillant te zijn onderzocht en eventueel te zijn gefotokopieerd, zo spoedig mogelijk aan de examinandus teruggegeven. In bijzondere gevallen kan de surveillant het materiaal onder zich houden tot aan de uitspraak van de examencommissie overeenkomstig het volgende artikel.
5. Onder fraude wordt verstaan het handelen of nalaten daarvan door een examinandus dat tot gevolg heeft dat het vormen van een juist oordeel over zijn kennis, inzicht en vaardigheden geheel of gedeeltelijk onmogelijk wordt gemaakt.
6. In ieder geval wordt als fraude aangemerkt:
  - a. Het tijdens een tentamen voorhanden hebben van geschriften, elektronische apparatuur of enig ander middel met vergelijkbare eigenschappen of functie, waarvan de raadpleging of het gebruik tijdens het tentamen niet uitdrukkelijk is toegestaan;
  - b. Gedurende een tentamen afkijken bij dan wel laten afkijken door mede-examinandi of met hen op enigerlei wijze, binnen of buiten de tentamenruimte, informatie uitwisselen;
  - c. Zich tijdens het tentamen uitgeven voor een ander persoon dan wel een ander persoon in plaats van de examinandus het tentamen laten afleggen;
  - d. De uitgereikte vraag- en/of antwoordformulieren verwisselen of met anderen uitwisselen;
  - e. Voorafgaand aan het tentamen zichzelf of één of meer mede-examinandi in het bezit stellen van vragen of opgaven van het desbetreffende tentamen;
  - f. Het aanbrengen van wijzigingen in de uitwerking van het tentamen nadat dit is ingeleverd;

- g. In een scriptie of ander werkstuk gegevens, teksten, redeneringen of gedachten van anderen overnemen zonder correcte bronvermelding.
Hiervan is onder meer sprake als:
- passages uit het werk van een ander nagenoeg woordelijk zijn overgenomen zonder correcte bronvermelding of zonder aanhalingstekens en/of
  - passages uit het werk van een ander zijn geparafraseerd zonder dat is aangegeven dat het hier de opvatting of gedachtegang van een ander betreft en zonder bronvermelding en/of
  - uitgewerkte ideeën of vondsten van een ander worden gepresenteerd als eigen ideeën of vondsten.
- h. Bij het uitvoeren van een (afstudeer)onderzoek de onderzoeksresultaten manipuleren of niet correct weergeven, een en ander met het oogmerk van misleiding.
Hiervan is onder meer sprake als:
- gegevens gebruikt voor het onderzoek worden verdraaid, worden verzonden of onverantwoord selectief worden weergegeven;
  - standpunten, interpretaties en conclusies van anderen met opzet verdraaid worden weergegeven.
- i. Het gelegenheid geven dan wel aanzetten van medestudenten of mede-examinandi tot fraude.
7. Met het oog op de controle op plagiaat en/of fraude kan de examinator de examinandus verplichten een schriftelijk werkstuk of een scriptie, stageverslag of andersoortige schriftelijke opdracht ook elektronisch in te leveren.
8. Het is de student die weet of redelijkerwijs moet weten dat hem het recht is ontnomen om een tentamen of examen of onderdeel van een tentamen of examen aan de instelling af te leggen, verboden gedurende de tijd dat hem dat recht is ontnomen, het desbetreffende tentamen, examen of onderdeel van een tentamen of examen af te leggen.

Artikel 8 - procedure en sancties

1. Door de examinator of surveillant geconstateerde tentamenfraude wordt door hem onmiddellijk medegedeeld aan de examinandus en hij maakt daarvan aantekening op het door de examinandus in te leveren of ingeleverde werk. Daarbij is de examinator of surveillant bevoegd de bij de fraude gebruikte materialen of apparatuur als bewijsstuk in te nemen, voor zover en zolang als voor controle noodzakelijk is.
2. Zo spoedig mogelijk na afloop van het desbetreffende tentamen brengt de examinator aan de examencommissie verslag uit over de geconstateerde, dan wel vermoede fraude met gebruikmaking van het daartoe bestemde fraudemeldingsformulier. De examinandus wordt een afschrift van het formulier gezonden.
3. De voorzitter van de examencommissie stelt de examinandus in de gelegenheid op de fraudemelding te reageren. De examinandus doet dat naar eigen keuze schriftelijk of mondeling.
4. Afhankelijk van de ernst van de gepleegde fraude, en met inachtneming van de beginselen van rechtsgelijkheid en proportionaliteit, legt de examencommissie één of meer van de volgende maatregelen op:
  - a. in alle gevallen het ongeldig verklaren van het afgelegde tentamen;
  - b. ingeval van fraude bij het schrijven van een afstudeerthesis: het schrijven van een nieuwe thesis;
  - c. uitsluiting van een of meer tentamens en examens van de universiteit voor een termijn van ten minste drie maanden en ten hoogste één jaar;
5. In geval de examinandus heeft gehandeld in strijd met artikel 7, zevende lid, en de in artikel 8.4 onder b genoemde uitsluiting wordt (mede) om die reden opgelegd, dan neemt zij een aanvang na afloop van een eventuele eerdere uitsluiting.

6. De examencommissie kan bij de vaststelling van een maatregel als bedoeld in lid 4 en 5 de omstandigheid van eerder door de examinandus gepleegde fraude mede in aanmerking nemen. Bij ernstige fraude kan het instellingsbestuur, op voorstel van de examencommissie, de inschrijving van de betrokkene voor de opleiding definitief beëindigen.
7. De examencommissie stelt de examinandus terstond schriftelijk in kennis van haar besluit onder vermelding van de beroepsmogelijkheid bij het College van Beroep voor de Examens (CBE).

Artikel 9 - inhoud van het tentamen

1. De vragen en opgaven van het tentamen gaan de tevoren bekendgemaakte bronnen, waaraan de examenstof is ontleend, niet te buiten. Deze bronnen worden voor de aanvang van het onderwijs, dat op het tentamen voorbereidt, in hoofdzaak bekendgemaakt. Uiterlijk een maand voor het afnemen van het tentamen wordt de precieze omvang van de stof definitief bekendgemaakt.
1. De vragen en opgaven van het tentamen zijn zo evenwichtig mogelijk gespreid over de tentamenstof.
2. Het tentamen representeert de onderwijsdoelen naar inhoud en vorm.
3. De vragen en opgaven van een tentamen zijn duidelijk en bevatten voldoende aanwijzingen voor de vereiste mate van gedetailleerdheid van de antwoorden.

Geruime tijd voor het afnemen van een tentamen stelt de examinerende de examinandi zo mogelijk in de gelegenheid kennis te nemen van een voorbeeld van een vergelijkbaar tentamen alsmede van de daarbij behorende antwoordindicaties en de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden.

Artikel 10 - beoordeling

1. Bij een tentamen dat in toetsen wordt afgenomen wordt het cijfer van elke toets uitgedrukt in tienden. Het eindcijfer voor het tentamen wordt dan samengesteld uit de cijfers, behaald voor de toetsen afzonderlijk.
De desbetreffende examinatoren bepalen de weging van de cijfers voor de toetsen en maken deze weging tevoren openbaar. Tevens bepalen zij of en -zo ja- hoe onvoldoende resultaten voor de toetsen kunnen worden gecompenseerd en maken dit tevoren openbaar. Het eindcijfer voor het tentamen wordt afgerond naar een 6 indien onafgerond ten minste een 5,5 is behaald.
2. a. Het cijfer van de tentamen wordt uitgedrukt in hele en halve cijfers. Het cijfer 5,5 wordt niet gegeven. Men heeft een tentamen met een voldoende resultaat afgelegd indien het cijfer 6 of hoger is verkregen.
b. De examencommissie kan bepalen dat enkel vermeld wordt dat aan de verplichting om een onderdeel met succes te doorlopen is voldaan.
3. Een examen is gehaald indien de examinandus alle programmaonderdelen van de opleiding met een voldoende resultaat heeft afgerond en – waar nodig – indien het aanvullend onderzoek door de examencommissie aangewezen examinatoren naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus met goed gevolg is afgerond.
4. Een door een examinerende of door examinatoren ontworpen bonuspuntregeling, betrekking hebbend op deelname aan onderwijsactiviteiten, dient goedgekeurd te worden door de examencommissie. Een goedgekeurde regeling wordt bekendgemaakt door de secretaris van de examencommissie.
5. Bij herkansing van een tentamen geldt het laatste cijfer. Een voldoende kan eenmaal worden herkanst. Wanneer bij de herkansing van een voldoende een onvoldoende wordt gehaald, wordt deze op verzoek van de student veranderd in een 6.
6. De beoordeling van schriftelijke tentamen geschiedt zo mogelijk aan de hand van tevoren voor de beoordeling schriftelijk vastgestelde en eventueel naar aanleiding van de correctie van het tentamen vastgestelde normen.

7. De elementen die deel uitmaken van het vaardigheidstraject worden aangemerkt als een toets waaraan moet zijn voldaan om het onderdeel vaardigheidstraject met succes af te ronden.
8. Bij de beoordeling van het bachelorwerkstuk tellen conform het Reglement Bachelorwerkstuk de inhoud en de vorm in een verhouding van 1:1 mee ter bepaling van het eindcijfer; voor beide onderdelen moet echter ten minste het cijfer 6,0 zijn verkregen.

Artikel 10a - registratie van colleges

Voor het maken van beeld- of geluidsregistraties van colleges en andere onderwijsactiviteiten is voorafgaande toestemming van de docent noodzakelijk. Voor verspreiding daarvan is, onder voorbehoud van het auteursrecht van de universiteit, afzonderlijke schriftelijke toestemming van de docent noodzakelijk.

Artikel 11 - delegatie van bevoegdheden

1. De examencommissie heeft aan de examinatoren de volgende bevoegdheden gedelegeerd, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie om zelf te oordelen over de eisen die de examinator stelt aan de student en over de goede gang van zaken tijdens het afnemen van de tentamens en de examens:
  - a. de samenstelling en beoordeling van tentamens (artikel 10);
  - b. het afnemen van het afsluitend examen;
  - c. de ondertekening van getuigschriften, met dien verstande dat deze ook door één van de leden of door de secretaris van de examencommissie worden ondertekend.
2. De examinatoren nemen bij hun beslissingen bedoeld in het vorige lid de volgende maatstaven als richtsnoer:
  - a. het behoud van kwaliteits- en selectie-eisen van elk tentamen;
  - b. doelmatigheidseisen, onder meer gericht op het beperken van tijdverlies voor studenten die snelle voortgang maken met de studie en op het tijdig staken van de studie door studenten van wie het onwaarschijnlijk is dat zij zullen slagen voor een examen of tentamen.

Artikel 12 - wijziging regels en richtlijnen

Geen wijzigingen vinden plaats die van toepassing zijn op het lopende studiejaar, tenzij de belangen van examinandi of geëxamineerden hierdoor redelijkerwijs niet worden geschaad.

Artikel 13 – algemene hardheidsclausule

De examencommissie is bevoegd om in geval van onbillijkheden van overwegende aard in individuele gevallen ten voordele van de student een uitzondering te maken op de Onderwijs- en Examenregeling en op de Regels en Richtlijnen.

Artikel 13 a - bijzondere persoonlijke omstandigheden en overmacht

In geval van tijdige afmelding voor een tentamen wegens ziekte of wegens een andere bijzondere persoonlijke omstandigheid kan de examencommissie bepalen dat het tentamen onder nader vast te stellen voorwaarden kan worden ingehaald.

Artikel 13 b - studeren en topsport

Indien de universiteit aan een student de status van topsporter heeft toegekend, zal de faculteit, binnen de grenzen van het redelijk haalbare, trachten hem bij de beoefening van zijn sport te ondersteunen door bijvoorbeeld aanpassing van college- en tentamenroosters en van deadlines voor het inleveren van papers.

Studenten met een topsporterstatus die van dergelijke faciliteiten gebruik willen maken dienen uiterlijk bij de aanvang van het studiejaar contact op te nemen met de studieadviseur om een studieplan op te stellen.

Studenten met een topsporterstatus zijn in principe gehouden aan de norm voor het studieadvies van het eerste jaar, zoals vastgelegd in artikel 31 van de Onderwijs- en ExamenRegeling van de

bacheloropleidingen. Conform artikel 31, lid 7 wordt echter bij het oordeel over een studieadvies de topsporterstatus als persoonlijke omstandigheid van betrokkene in aanmerking genomen.

Artikel 13 c – beëindiging inschrijving wegens ongeschiktheid voor beroep

In bijzondere gevallen kan het instellingsbestuur op advies van de examencommissie, de decaan of een met de decaan vergelijkbaar orgaan binnen de instelling en na zorgvuldige afweging van de betrokken belangen de inschrijving van een student voor een opleiding beëindigen dan wel weigeren als die student door zijn gedragingen of uitlatingenblijk heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meer beroepen waartoe de door hem gevolgde opleiding hem opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening.

Artikel 14 - inwerkingtreding

Deze regels en richtlijnen treden in werking op 1 september 2003

Aldus vastgesteld door de examencommissie voor de opleidingen van de faculteit rechtswetenschappen in de maand juni 2003.

Gewijzigd op 9 juni 2004, 15 juni 2005, 2 juli 2007, 21 april 2008, 8 juni 2009 en 23 april 2010.